

KOMENTÁŘ: JE NA ČASE ZRUŠIT ANONYMITU SOCIÁLNÍCH SÍTÍ, PŘÍSPÍVÁ RAZANTNÍMU NÁRŮSTU NÁSILÍ VE SPOLEČNOSTI

Kamil KOPECKÝ

Sociální sítě jsou dnes neodmyslitelnou součástí našich životů. Každý den na nich komunikujeme, sdílíme své názory a sledujeme dění kolem sebe. Jenže s tím, jak nám umožňují být v kontaktu s ostatními, zároveň dávají prostor i těm, kteří je zneužívají k šíření nenávisti, manipulace a podněcování násilí. Mám pocit, že anonymita na sociálních sítích je jedním z důvodů, proč se lidé/děti chovají agresivněji a bezohledněji, než by si dovolili v reálném neanonymním světě. Vede mimo jiné k tomu, že se násilí stále častěji přesouvá ze světa internetu do světa reálného.

Jak anonymita přispívá k násilí

Člověk, který si uvědomí, že díky anonymitě online světa mu jeho chování pravděpodobně projde bez následků, často překročí hranice, které by za jiných okolností nepřekročil. **Anonymita mu dává pocit beztrestnosti - pod přezdívkou si dovolí napsat něco, co by si v běžném životě nikdy neřekl nahlas**. Každý z nás už asi někdy narazil na nenávistné komentáře, výhrůžky nebo manipulativní příspěvky. A pokud se podíváme na jejich autory, velmi často narazíme na anonymní profily bez profilové fotky, bez přátel, bez historie.

Dopad anonymní nenávisti pak může být skutečně rozsáhlý - od narušení psychického stavu (strach, frustrace, beznaděj, silné

emoce včetně další nenávisti), přes fyzické příznaky (bolesti hlavy, problémy se spánkem, problémy s kardiovaskulární soustavou, stravováním, respirace, medikace) až k narušení vztahů (podrážděnost, negativní vliv na rodinu), nicméně u citlivých osob může klidně vést k obavám o život, k sebevražedným myšlenkám a ukvapenému zkratkovitému jednání. Nikdy nevíte, jak moc se vaše agrese dotkne člověka na druhé straně, nevidíte jeho reakce, nevidíte, zda třeba nepláče. A třeba bychom si i naši agresi rozmysleli, kdybychom viděli, jaký má dopad.

Anonymní profily se také velmi často využívají v rámci politického boje - armáda anonymních trollů pravidelně bombarduje profily např. konkrétních politických stran či politiků, ale tak např. veřejnoprávní médií. Vůbec přitom nemáme jistotu, že jde např. o občany České republiky a že tyto příspěvky nejsou automaticky generovány např. trollí farmou někde za hranicemi Evropy. Anonymita vše rozbíjí.

Několik příkladů pro dokreslení situace

Vidíme to dnes a denně - anonymita umožňuje lidem páchat odporné věci:

Útoky na děti – Online pachatelé (“predátoři”) využívají falešné profily k navazování kontaktů s nezletilými a manipulaci s nimi. Každý týden řešíme v poradně E-Bezpečí případy, kdy se děti (ale i dospělí) stávají terčem vydírání (sextortion apod.), přičemž pachatelé jsou v drtivé většině ze zahraničí (Afrika, Indie apod.).

Podvody – Falešné identity se využívají k vylákávání peněz, osobních údajů nebo citlivých informací. Drtivá většina podvodných profilů spojených např. s podvodným prodejem či investicemi je anonymní. Velmi často jsou anonymní také různé druhy podvodné reklamy, která je ovšem zobrazována uživatelům V ČR.

Útoky na veřejnoprávní média – Je zcela běžné, že jsou diskuse pod příspěvky veřejnoprávních médií přeplněny nenávistnými příspěvky z anonymních profilů bez historie. Opět nevíme, zda jde o reálné lidi, nebo třeba sítě robotů.

Útoky na politiky a známé osobnosti – Nenávistné kampaně,

výhrůžky smrtí a kyberšikana jsou na denním pořádku, politici pravidelně v online prostředí čelí výhrůžkám a násilí z anonymních profilů, ovšem velká část politiků (především z řad populistických a extrémistických stran) násilí také aktivně tvoří a šíří. Politici, kteří se chovají tímto způsobem a mají velký dosah, zcela jasně mohou z velké části za nárůst násilí a jeho normalizaci. Protože pokud násilí šíří ten, kdo nás reprezentuje jako politik, zároveň ukazuje ostatním, že je to v pořádku a že agrese je normální způsob komunikace.

Šíření dezinformací a hoaxů – Fake news a konspirační teorie se často šíří právě skrze anonymní účty, jejich uživatelé pak často nenesou žádné důsledky.

Propaganda – Anonymní profily (s podvrženou identitou) jsou běžnými nástroji šíření zahraniční propagandy. Stačí se podívat, kolik stránek plných fejkových fotografií vygenerovaných AI se šíří třeba Facebookem - ovšem kontaktní web ani adresa neexistují.

Svoboda projevu a hranice zákona

Žijeme ve svobodné společnosti, kde má každý právo na svůj názor a možnost ho svobodně vyjadřovat. Svoboda projevu je jednou ze základních hodnot demokracie a je chráněna i naší Ústavou. **Ale stejně jako každé právo, i toto má své hranice. Není neomezené a nesmí sloužit k šíření nenávisti, podněcování k násilí nebo porušování práv jiných lidí.**

Na internetu však mnozí tyto hranice překračují, protože se cítí anonymně a beztrestně. Přitom zákony platí i online – výhrůžky smrtí, vydírání, šíření dezinformací vedoucích k poškození společnosti nebo jednotlivců, to vše je nejen neetické, ale často i trestné. Pokud se chceme bránit proti zneužívání anonymních profilů k páchání těchto činů, musíme hledat způsoby, jak zajistit odpovědnost při tvorbě a šíření informací, aniž bychom ohrozili legitimní svobodu projevu.

Výhody a nevýhody odstranění anonymity

Pokud by se anonymita zrušila, internet - respektive sociální sítě - by se staly bezpečnějším místem. Lidé by si byli vědomi, že za své příspěvky nesou odpovědnost, což by vedlo ke snížení nenávisti a násilí v online prostoru. Zároveň by se tím omezilo šíření dezinformací, protože falešné účty by už neměly tak snadnou cestu k tomu, aby oslovovaly masy uživatelů.

Na druhou stranu chápu, že anonymita má i svůj smysl. Třeba pro lidi v totalitních režimech, kteří potřebují bezpečně komunikovat, nebo pro oběti domácího násilí, které hledají pomoc. Proto úplné zrušení anonymity asi není ideální cestou. Ale rozhodně bychom se měli bavit o tom, jak ji omezit pro ty, kteří ji zneužívají. **A my přece nežijeme v totalitě, nikdy v minulosti jsme neměli více svobod než dnes.**

Je řešením kompromis?

Možná by bylo nejlepším řešením zavést ověřování identity na sociálních sítích, ale zároveň nechat možnost používat přezdívky pro běžnou interakci. Sociální platformy by tak měly přístup k identitě uživatelů, ale jejich jméno by nemuselo být viditelné pro ostatní. Tím by se snížilo zneužívání anonymity, ale stále by bylo možné chránit soukromí tam, kde je to potřeba.

S tím je spojeno také zavedení **systemu označování ověřených uživatelů** - například by **každý mohl mít značku potvrzující, že jde o skutečnou osobu, přičemž by jeho přezdívka mohla zůstat zachována**. K tomu by se mohlo přidat i uvádění přibližné lokace přihlášení (např. země nebo region), což by zvýšilo transparentnost diskuzí, aniž by byla narušena osobní identita uživatelů. Ostaně toto bude brzo nutností, velké korporace slibují, že se mezi běžné uživatele sociálních sítí zařadí i AI osoby - tedy ne lidé, ale profily plně řízené AI.

Dalším krokem by mohla být přísnější pravidla pro moderaci obsahu - ať už pomocí umělé inteligence nebo lidských moderátorů. To však bohužel v praxi příliš nefunguje a selhává u všech velkých sociálních sítí. V neposlední řadě je důležité vzdělávání v oblasti digitální gramotnosti, aby lidé uměli rozpoznat manipulativní obsah a nenaletěli hoaxům. To je však boj na velmi dlouhou trať, přičemž reálný výsledek je velmi nejistý.

Anonymita na sociálních sítích dlouhodobě přináší víc škody než užitku. Ačkoli chápu, že v určitých situacích je důležitá, v mnoha jiných jen umožňuje šíření nenávisti a podporuje zločinecké chování. **Pojďme už ji probouha zrušit a nastavit systém, ve kterém budeme vědět, s kým na sítích komunikujeme. Naučme se chovat na sítích zodpovědně!**

Pro E-Bezpečí,
Kamil Kopecký
Univerzita Palackého v Olomouci